

COLUMNĂ LUI TRAIANU

ISTORIA. — SCIINȚE ECONOMICE. — DREPTŪ. — MEDICINĂ. — SCIINȚE NATURALE. — POESIA. — BIBLIOGRAFIA. — LITTERATURA POPORANĂ. — &c.

«Columna lui Traianu» datoresce din trecutŭ lectorilorŭ sei doi numeri, de cari ū va indemnisa negreșitŭ în cursulŭ erneli, căci vera, mai tŭtă lumea fiindŭ plecată pe la băt și astŭ-felŭ facerea abonamentelorŭ impușinându-se seŭ încetându de totŭ, mișŭ-lŭcele nŭstre se potŭ dice *mai multŭ decătŭ strimtorate*.

SUMMARIU.

ISTORIA: Sântulŭ Nicodemŭ dela Tismena, de B. P. Hasdeu.
TEATRULŪ : Amoru-doctoru, comediă de Dr. Obedenaru.
FILOSOFIA : Ce este o nașione ? de G. Vegezzi-Ruscalla.
MEDICINA : Pregădeșele contra Chininei, de Dr. Petrescu.
BELLE-ARTE : Prospectulŭ unei esposișioni artistice, de Comitatulŭ Societășii Amicilorŭ de Belle-Arte.

ISTORIA CRITICA A ROMANILORU

IN MUNTENIA DIN SECOLULU XIV.

Vedī nr. 93—134

CARTEA I.

PAMENTULŪ și POPORULŪ.

CAPULŪ I.

TERRITORIULU.

§ 2.

NOMENCLATURA.

Urmare.

Reservămŭ pentru paragrafulŭ 8 documentele municipale alle Cămpu-lunguluŭ, cari ni vorŭ procura ocasiunea de a analiza în privința lui Radu-Negru o altă speciă de imposibilitășii istorice, unele mai posnașe decătŭ chiarŭ acelle emanate din creeriŭ lui Grecenu.

Așă bună-ŭră crisovalŭ „despre satulŭ Mășaulŭ de giosŭ ot sud Muscellu“, confecșionatŭ totŭ în fecunda epocă a lui Mateiu Bassarabŭ, menșioneză între celle-l'alte :

„Cartea reposatuluŭ Negru-vodă, care a fostŭ anteu descăllecătorŭ țereșii, și a fiu-seŭ Vladŭ voevodŭ, și cartea lui Vladislavŭ-voevodŭ, și cartea strămoșu-seŭ Bassarabŭ voevodŭ, și a ginere-seŭ Alexandru voevodŭ, și a nepotu-seŭ Raduluŭ voevodŭ, și cartea lui Gavriilŭ voevodŭ, și cartea be-trănulŭ Mircea voevodŭ, și cartea lui Alexandru voevodŭ, și a nepotu-seŭ Alexandru voevodŭ, și a fiu-seŭ Alexandru voevodŭ,

„și cartea lui Alexandru voevodŭ Iiașŭ etc. etc. etc.“ (446)

Unŭ premiŭ pentru cine va descifra acestă orrŭre!

Și totușii, precumŭ o vomŭ demonstra mai la valle în monografia Cămpu-lunguluŭ, camŭ de aceia-și natură, cellŭ pușinŭ în cestiunea lui Negru-vodă, este întregulŭ archivŭ municipalŭ din orgolliŭsa capitală a Muscelluluŭ.

Aci, pentru a completa epizodulŭ, nu ni mai remâne de purificatŭ, după cumŭ o promiserasămŭ mai susŭ, decătŭ personagiulŭ atătŭ de simpaticŭ allŭ primuluŭ egumenŭ din Tismena.

D. Bolliacŭ, alle căruia desse excursiuni archeologice în tŭtă țerra ū-au permisŭ a vedē și a aușii multe, dice într'una din operele selle :

„Affară de sântulŭ Nicodemŭ, contimpurēnŭ cu Radu-Negrulŭ, pe care tradișionile illŭ vorŭ Românŭ și părinte allŭ Bisericeșii Române, nu mai cunnŭscemŭ nici unŭ sântŭ Românŭ.“ (447)

Înveșatulŭ directorŭ allŭ „Trompetei Carpașilorŭ fiindŭ din numērulŭ acellora ce militaseră altă dată cu multŭ entuziasmŭ pentru unŭ Negru-vodă de pe la 1215, ecce dēro fericitulŭ Nicodemŭ dela Tismena strămutatŭ pe negândite cătră începutulŭ secoluluŭ XIII, deși însă-și monastirea s'a fundatŭ d'abia peste o sută șesse-șeci de anni mai în urmă! (448)

Eruditulŭ episcopŭ Melchisedecŭ dela Izmailŭ, ce-va mai sobru în calcule cronologice, ni spune la rŭndulŭ seŭ : „Monastirea Tismena, fundată de sântulŭ cuviosulŭ părintele nostru Nicodemŭ la 1313“, mai adăugându apoi într'unŭ altŭ pasajŭ, cumŭ că totŭ acollo se păstrează „unŭ degetŭ“

(446) Teulescu, Documente istorice, Bucureșci, 1860 in-8, p. 84-90.

(447) Monastirile închinatē, Bucureșci, 1862, in-8, p. 10.

(448) A mea Istoria toleranșei religiŭse, Bucur., 1868, in-8, p. 17 : „Se mai pretinde, cumŭ că arŭ fi fostŭ Românŭ unŭ sântŭ Nicodemŭ, pe care d. Bolliacŭ illŭ face contimpuranŭ cu Radu-Negrulŭ ; arŭ trebui înșe a decide mai anteu de tŭte cellŭ pușinŭ epoca acestuŭ problematicŭ principie, pe care cronologia nŭstră illŭ strămută mereŭ din secolŭ în secolŭ, ceia ce aruncă, negreșitŭ, o obscuritate și mai mare asupra imaginariilor sfinșii români din timpulŭ seŭ. Unŭ Nicodemŭ a fostŭ, în adevērŭ, egumenŭ allŭ monastirilorŭ unite Tismena și Vodița din România cea mică sub Vladislavŭ-vodă și sub nepotuluŭ seŭ Mircea cellŭ Mare; nicŭ o dată înșe numele'ni nu este precesŭ în documentele posterioare de vre-unŭ titlu de sanctitate, ci simplu numai se dice: popŭ Nicodemŭ.“

din perdutele mŭșce alle primuluŭ sta-reșŭ (449).

Dela d. Bolliacŭ și episcopulŭ Melchisedecŭ să trecemŭ la adevērulŭ istoricŭ.

O cronicușă rimată din secolulŭ trecutŭ, scrisă peste Carpașii de cătră unŭ călugērŭ dela Prislopŭ din țerra Hașeguluŭ, atribuindŭ totŭ fericitulŭ Nicodemŭ fundașionea acesteșii monastiri, copprinde între altele :

„O Prislopŭ !

„Numite locŭ,

„Cumŭ fuseșii făr' de norocŭ !

„—Ba eŭ bine amŭ fostŭ norocitŭ,

„Căci sântulŭ Nicodimŭ aici s'a sălășluitŭ,

„Și anteu sântulŭ Nicodimŭ mie

„Mi-a pusŭ temellie,

„Care stă de vēcușii multe

„Acumŭ de ŭmenŭ trecute :

„Mai nainte cu mulșii anni

„De domnia lui Matiașŭ eraŭ ;

„Că acestuŭ pre-cuviosŭ părinte și sântŭ

„Dela Dumneșeu Domnulŭ i s'a vestitŭ

„Loculŭ pișătoarelorŭ (450) să'lŭ găsēșă

„Și acollo monastire să zidēșă ;

„Și în Țerra-Româneșă preste munte

„A trecutŭ și a cereatŭ locuri multe,

„De și-a tocitŭ toiagulŭ de ferrŭ

„Privindŭ pe pământŭ și pe cerŭ.

„Loculŭ cellŭ allesŭ mai anteuŭ

„Este în Surtucŭ susŭ pe Giuș :

„Acollo pesceră a gășitŭ

„Si într'insa totŭ s'a sălășluitŭ,

„Care pesceră și pēn'acumŭ se gășesce

„Ș' a sântuluŭ Nicodimŭ se numesce.

„Apoi s'a dusŭ în țerra și mai în intru

„Pēnē la apa ce se dice Motru :

„Acollo pușinŭ a conăcitŭ

„Și după vremŭ monastire s'a ziditŭ.

„De acollo s'a dusŭ spre Vodița,

„Unde ū acumŭ schitulŭ Topolnița ;

„După acestă pișătoarele a gășitŭ,

„Unde și sânta lavră Tismena s'a ziditŭ,

„Unde și mŭștele sântuluŭ se gășesce

„Și minunile tŭte ū se vestesce.

„Deci dela sântulŭ Nicodimŭ s'a făcutŭ

„Tuturorŭ de obsce începutŭ

„In Țerra-Româneșă la munte zidiri,

„Biserici, schituri și monastiri.

„A doua lavră Cozia Mircea o a ziditŭ,

„Și sântulŭ Nicodimŭ o a sfinșitŭ. . .“ (251)

Orŭ de unde să fi luatŭ necunnoscutulŭ versificatorŭ ardelēnŭ isvŭrele selle, narrașionea ū de mai susŭ, affară de errŭrea de a

(449) Oratoriŭ, Synassarŭ, p. 47, 71.

(440) Cataracte, salturi de apă de pe stânce, precumŭ sunt acelle dela Tismena.

(451) Diarulŭ Bucumuluŭ, 1863, nr. 3, p. 12.

confunda Vodița cu Topolnița (452), este de o remarcabilă essactitate.

D. Bolliac și episcopul Melchisedec, în ceia-ce se atinge de apostolica figură a fericitului Nicodem, nu avea decât să urmeze din litteră în litteră modestei cronicuțe din Prislep.

Ea pune pe sēma acestui neobosit lucrător allū lui Cristū urmatorele creațiunii successive :

- 1-o. Prislepului din Hațeg;
- 2-o. O pesceră lōngă Giu;
- 3-o. Unū schitū la Motru;
- 4-o. Monastirea Vodița;
- 5-o. Tismēna...

Despre ultimele douē noi avem nūmerose probe documentale.

Edificândū Vodița între 1360-1370, Vladislav Bassarabū își începe actulū de fundațiune, conservatū în originalū în Archivulū Statulū din Buccuresci, cu următoarele cuvinte :

„Fiindū cā eū, cellū în Cristū Dumneḃeū „bine-credinciosulū voevodū Vladislavū, din „grația lui Dumneḃeū domnū a tōtā Ungro-„vlachia, amū bine-voitū din inspirațiune di-„vinā a rădica o monastire la Vodița în nu-„mele marelū și de Dumneḃeū purtătorulū „Antoniū, „ascultāndū pe onestulū între mo-„nachī Nicodemū, încātū dela domnia-mea sā „fie pornire și donațiune, érū munca lui kir-„Nicodemū și a călugerilorū sei etc.“ (453)

Apoi încheiā :

„Dupā mōrtea lui kir-Nicodemū, nici Dom-„nulū, nici metropolitulū, nici alții sā nu fie „liberi a pune egumenū în acellū lōcașū, ci „dupā cumū va ḃice și va regula însu-și kir-„Nicodemū, așa sā fie etc.“ (454)

Acēsta s'a întēplatū, precumū amū mai spus'o, nu la 1215 sēu 1313, ci între 1360 — 1370.

La 1406 fericitulū Nicodemū trāia încā, fiindū în capulū Tismenei, de-multū unificate cu Vodița.

Éccē ce ḃice unū crisovū de atunci :

„Eū Io. Mircea, marele voevodū și auto-„cratulū domnū allū tōtei țerre ungro-ro-„māne și de peste munți, încā și allū țerre-„lorū tātāresci, allū Amlașulū și allū Fāgā-

(452) Posițiunea ambelorū acestorū lōcașuri este indicatā fōrte bine degia în *Indice topografico* allū lui Constantinū Cantacuzinū, reproducū în *Del Chiaro, Istoria della Valachia*, Venezia, 1718, in-4.

(453) *Venelin*, 5 : „Ponezse az izse v Christa Boga blago-„viernyi voevoda Vladislav, milostii bozsiei gospodin v'sei „Vigrovlachii, blagoizvolich po bozsieiu nastavleniiu v'sta-„viti monastyr na Voditzi v imia velikogo i bogonosnago An-„donia, poslușzav czestnago v inotziech Nikodima, paczezse „ōt gospodstvami exod i prilozsenie, a s kyr Nikodimoviem „trudom i togo bratii.“

(454) *Ibid.*, 6 : „Po smr'ti kyr Nikodimovie da niest niky „gospodar volen da postavi na miestie tom stariieszinī, ni „archierei, ni in kto, ni kako reczet kyr Nikodim i kako „oustavit. takozī da dr'zsit.“

„rașulū duce și allū banatulū de Severinū „domnū, și pe ambele laturi pe tōtā Dunā-„rea pēnē la marea cea mare și peste ora-„șulū Silistria autocratū, dā domnia-mea a-„cēstā poruncā domnēscā rugătorulū dom-„niei melle lui popū Nicodemū, ca nemini sā „nu cudeḃe a pēscui în apa Tismenei etc.“ (455).

Inchiāierea sunā :

„A fostū acēsta în anulū 6915 (1406), „cāndū mē duceamū domnia-mea la Seve-„rinū întru întēlnirea regelū, și amū a-„griunsū la monastire în 23 alle lui noembre „cu toți egumeni monastiresci și cu toți „boerii etc“ (456).

Între 1360 — 1406, în cursū de vr'o cincī-ḃeci de anni, în tōte actele Tismenei și Vodiței figurēzā în permanință fericitulū Nicodemū, cāruia'i urmēzā apoi în acēstā duplā egumeniā mai puținū renumitulū Agatonū (457).

Verificatā documentalmente în privința cellorū douē monastiri întrunite, cronicuța din Hațegū se susține nu mai puținū în respectulū Prislepului, allū pescerei de lōngā Giu și allū schitulū dela Motru, dēcā nu prin testuri diplomatice, încāi cu agiutorulū unor fōrte positive daturī de topografiā.

Pe la monastirea Motru, deși edificatā în starea'i actualā cu multū mai tārḃiū, essistā totuși pēnē astā-ḃi o viiā numitā a lui Nicodimū, și totū acolo se păstrēzā din tatā în fiu tradițiunea acellū loculū, unde se afflă chilia sântulū (458).

„Pe Giu în susū, pe māneca Surtuculū, — ḃice editorulū cronicuței nōstre, — se „formēzā o insulā, în care se gāssescū și „astā-ḃi ruine, și tradițiunea spune cā aci „arū fi fostū o bisericā mare, ziditā înainte „de Radu-Negru“ (459), adecā anume sub fratele și predecessorulū seū Vladislavū Bassarabū, atunci cāndū venise fericitulū Nicodemū în Muntenia.

In fine, o vorbā despre Hațegū.

Dupā arrētarea vechilorū menee serbe și a unei cronice bulgare, loculū de nascere allū fericitulū Nicodemū a fostū orașulū trans-danubianū Prilepū sēu Prilipū (460),

(455) *Ib.*, 22 : „Davat gospodstvomi sie ōrizmo gospodst-„vami molebniku gospodstvami popu Nikodimu, iako nikto „da se ne smieet pokusiti da lovit ribi po rietzie Tismienski.“

(456) *Ib.*, 23 : „I se byst v lieto 6915... gradiscezu mi gos-„podstvami k Sieverinu da se s'tanu s kralem, ta doidoch v „monastir miesietza noemvriia v 23 s v'siem i egumeni mona-„stirskia i s v'siem bolieri gospodstvami.“

(457) *Condića MS. a Tismenei*, în Archivulū Statulū din Buccuresci. — *Venelin*, 12 sqq., etc.

(458) *Buciumulū* l. cit., nota 4.

(459) *Ibid.*, nota 3.

(460) *Martinov*, *Annus ecclesiasticus graeco-slavicus*, Bruxellis, 1863, in-f, p. 326 : „Prilep seu Prilepia civitas est „Serbiae, olim celeberrima regumque Serborum sedes. Haec „itaq. e urbs patria fuisse videtur Nicodemo, quem auctor a-„nonymus Historiae Bulgariae inter sanctos recenset, ordine „decimums xtum eet, insuper vocat Prilepiensem et myro-

așeḃatū nu departe de Ochrida sēu Prima-„Iustinianā între Albania și Macedonia, și allū cāruia nume se pōte pronunța romānesce Prislepū sēu Prislepū prin intercalarea unui s, întocmai precumū din *lapis* se face *lespede*, sēu precumū la vechiū Latinī se ḃicea *triresmos*, *dusmosus*, *cosmittere*, *poensis*, în locū de *triremos*, *dumosus* etc. (461)

Este dērō mai multū decâtū naturalū, cā fericitulū Nicodemū va fi botezatū în cālletoriā cu numele patriei selle cellū ānteiū petecū de pāmēntū, pe care a venitū sā se stabilēscā în străinētate.

Prislepulū din Hațegū e în tōtā puterea cuvēntulū o legitimā coloniā nicodemianā a Prilepului din Macedo-albania.

Cronicuța ardelenā mai menționēzā încā sântirea monastirii Cozia sub marele Mircea :

„A douā lavrā Cozia Mircea-vodā o a ziditū

„Și sântulū Nicodimū o a sântitū. . .“

Acestū faptū n'are trebuință de confirmāțiune : fundatorulū Tismenei fiindū lucēfērulū clerulū muntēnū dintre 1360-1406, participarea'i la consacrarea unui lōcașū de importanța Coziei decurge ca o firēscā consecință.

Așa dērō nu la 1215, dupā d. Bolliac, și nici la 1313, dupā episcopulū Melchisedec, ci anume între anni 1360-1406, sub patru Bassarabi, dintre cari unulū a fostū adevēratulū Radu-Negru, tatālū marelū Mircea, a trāitū în Muntenia fericitulū Nicodemū, edificāndū templuri peste templuri în totū lungulū banatulū oltēnū, dela Hațegū pēnē la Dunāre.

Pentru a completa și a mai întări aceste daturī biografice, ni pōte servi famōsa cālletoriā a lui Paulū de Aleppo, scrisā arabesce pe la 1657 și cunnoscūtā d'o-cam-datā numai dupā o traducere anglēsă.

Ignorantū în culme, dērū observatorū fōrte scrupulosū și narratorū fōrte veridicū, acestū Sirianū visitase, în societatea patriarculū Macariū de Antiochia, aprōpe tōte monastirile muntene, essamināndū cu atențiune monumentele lorū și cullegēndū tradițiunile.

In privința petreceriū fericitulū Nicodemū

„bletam. Prilepia in Vlachiam migrasse ibique ad mortem „usque degisse testantur spelunca et sepulcrum sancti viri „qui etiamnum supersunt in monasterio Tismana. Est autem „hoc monasterium non procul a limitibus Hungro-Transyl-„vaniae situm, quod anno 1366 absolvit Vlachiae Voivoda „Radu seu Rudolphus.“ — De unde luat'a Martinov cifra 1366? In ori-ce casū, ea se depārtēzā de veritatea istoricā numai dōrā cu vr'o patru-cincī anni.

(461) *Diez, Grammatik der romanischen Sprachen*, Bonn, 1836, in-8, t. 1, p. 266-7. — *Festus, De significatione verborum*, ed. Dacerius, Amstelod., 1699, in-4, p. 125 : „Dusmoso in „loco apud Livium significat dumosum locum, antiqui enim „interserebant s litteram.“

dragă, de ce nu vrei să spui ce ai? De ce vrei să lași în mîhnire și pe boieru, și pe mine, și pe toți care te iubesc? . . . Déca nu 'ndrăsnesci să te destăinuiești boierului, spune-mi mie ce grea jale te răpune . . . ? Nu scii că boierul nî-a spus de atâtea ori că aru da pênă la gîmătate din starea Dumnealui numai ca să te vedă mulțumită? — Nu veți că caută să-ți facă tôte gusturile? — Vrei să te ducă mai desu la Șuşé? La Cișmigiu? . . . — Te-o fi necăjită cine-va, hai?... — Ori pôte căi fi iubindă vr-unu cavaleru, și 'i fi dorindă să'l iei de bărbatū? (*Florica dă din capu în semnă de da*) Ah! asta e! . . . De ce nu spuneași mai dinainte coconiță? . . . — Boierule, amă ghicită pă-sulă coconiței și . . .

IVANCEA. Fătă resfătă! Nu-ți mai diei nimicū, ci te lassă în pace déca ți-ai pusă în pismă să nu'mi respunđi la ce te 'ntrebū.

FLORICA. Apoi tătita, déca vrei să-ți spui dreptū....

IVANCEA (*făcendu-se că n'aude și 'ntorcendū spatele*.) Să scii că nu mai amă nici o dragoste pentru tine. (*Ivancea întorcendū spatele cătră Florica se află față 'n față cu Dragomira*)

DRAGOMIRA. Să veđi boierule, tótă întristarea coconiței.

IVANCEA (*este pusă între amëndouă femeile cândū una a începută a vorbi, ellă 'i întorče spatele și se află în fața celei-l'alte; apoi întorče spatele și acesteia cândū o aude vorbindū*.) Lassă-mă 'n pace că este o reutăciósă, și vrea să mă facă să morū de necazū.

FLORICA. Tătito, uite că acuma vréu. . . .

IVANCEA (*acella-și gîocū*) Așa mă resplătesci tu pentru crescerea ce ți-amă datū, și pentru dragostea ce amă avutū pentru tine?

DRAGOMIRA. Apoi boierule . . .

IVANCEA (*acella-și gîocū*) Lassă-mă că sînt tare supératū pe dēnsa, m'amă făcutū focū.

FLORICA. Apoi tătito. . . .

IVANCEA. Nu te mai iubescū de locū!

DRAGOMIRA. Apoi. . . .

IVANCEA. E o șirétă!

FLORICA. Apoi. . . .

IVANCEA. O reutăciósă!

DRAGOMIRA. Apoi. . . .

IVANCEA. O fătă resfătă care nu vrea nici de cumă să'mi spuiă ce are.

DRAGOMIRA. Iaca, unū bărbatū vrea!

IVANCEA (*făcendu-se că n'a audítū*) Amă urit'o!

DRAGOMIRA. Unū bărbatū!

IVANCEA (*plecandū spre fundū*.) Amă oropsit'o!

DRAGOMIRA (*ținendū-se după Ivancea*) Unū bărbatū!

IVANCEA. Mă lepēdū de ea!

DRAGOMIRA. Unū bărbatū!

IVANCEA. Nu mă mai țiū că amă fătă!

DRAGOMIRA. Unū bărbatū!

IVANCEA. Să nu mai auđū de dēnsa! (*iși pune mănile la urechi*)

DRAGOMIRA. Unū bărbatū!

IVANCEA. Nu'mi mai vorbi de ea! (*esse*.)

DRAGOMIRA (*urmândū pe Ivancea pênă la ușa din fundū*) Unū bărbatū! Unū bărbatū! Unū bărbatū!!

(Va urma)

Dr. OBEDENARU.

CE ESTE NAȚIUNEA?

(Veđi nr. 34).

II.

Déca se chiamă națiune ori-ce societate condusă de unū guvernū allū seū propriū, atunci cată

să conchidemū, că republicuța San-Marino seū acea din Andora, micuțul principatū Monaco, seū Waldeck, seū Schaumburg-Lippe, liberele orașe Ambergū, Francfortū, Lubeca seū Brema, trebuī considerate fie-care ca o națiune separată, éru istoricū vorū fi datorī a nu trece cu vederea o sută de națiuni analóge din celle o sută de republice italiene din evulū mediū, seū o miă de națiuni din senio-riele germane din acea-și epocă. Nu este colle-gianū, carele să nu se sperie de absurditatea u-norū asemeni națiuni!

Să lăssămū inse la o parte statutelele celle mici și să essaminămū puterile celle mari, Anglia, Russia, Turcia, Austria. In conformitate cu definițiunea de mai susū, Frisū, Ioniū, Senegambū, Monū, Tamuliū, Indianū, forméză națiunea anglesă, de órá ce sunt suppuși britanicū; Samoedū, Zirianū, Iacuțiū, Finniū, Nogaiū, Armenū, sunt Ruși, de órá-ce se află sub autoritatea Tzarului; Bulgariū, Serbiū, Tessaliū, Curđiū, Georgianū, Arabiū, sunt Turci; Dalmațiū, Romaniū, Maghiariū, Poloniū, Croațiū, sunt Austriaci. Cine óre să admittă o teoriă de astă natură? Cine să cređă, cumă că unū brahminū din Calcutta este Anglesū?

Primindu-se acéstă definițiune, care surride diplomațilorū, nemicū nu e mai obscūr decătū națiunile! (1) Resbellulū dela Crimea, spre es-simplu, putea să fi avutū dreptū resultatū desmembrarea Imperiulū Ottomanū seū reducerea teritorială a Russiei. Finnesiū și-arū fi schimbatū naționalitatea, din Ruși devenindū Svedesi; Bosnia incetandū de a fi o națiune turcă, s'arū fi făcutū o națiune austriacă; Candioțiū s'arū fi deșteptatū națiune anglesă. Éccē la ce curioșe consecințe impingē applicarea numelū de națiune cătră cea-ce nu este decătū Statū!

Intre Statū și națiune essistă o diferență im-mensă. Ideia de Statū implică unū pactū socialū, espresū seū tacitū, voluntarū seū impusū, din care decurgū recipróce obligațiuni și drepturi între indiviđi. Statulū fiindū basatū pe unū pactū, se presupune în autorii seī, printr'o ficțiune gîuridicā, facultatea de a fi convenitū seū de a nu fi convenitū. Altū ce-va este legătura de naționalitate. Arbitriulū individualū nu pôte să-și allégă de a face seū de a nu face parte dintr'o națiune, căci naționalitatea nu resultă dintr'unū pactū socialū, ci din progenitură, precumū arrétă însă-și etimologia cuvēntului: *nascor, rod, cinn, genesis*, din verbulū samscritū *jan*, a nasce, a produce.

III.

Este nu mai puținū inadmissibilă definițiunea, în puterea căriă se numescū națiune: cei ce locuescū in acea-și regiune, determinată prin limite naturale. Affară de insule, sunt pré-puține regiuni, cari să se pótă fali de a possede unū teritoriū determinatū intr'unū modū regulatū și evi-

Spania, Italia, Arabia, se buccură de acestū rarū privilegiū; déru limitele dintre Poloni și Russi, dintre Armeni și Curđi, dintre Finnesi și Svediani, dintre Greci și Albanesi și așa mai incolo, nu sunt determinate nici prin fluvie, nici prin crescete de munți. Și mai multū decătū atăta: Russi și Turci sunt Europei și Asiați totū-d'odată!

Să mai observămū apoi, că déca limitele, cari despartū Peninsula Iberică de cătră Francia, sunt fórte marcate, nu sunt inse totū astū-felū limitele dintre națiunea spaniolă și acea portughesă. In Caucasū locuescū o mulțime de popóre, diverse prin limbă și prin guvernū; ei bine, cine óre arū putē sustine, cumū-că Circasiū, Ossețiū, Mingreliū, Abassiū, Cabardiū, Avariū și Mizdecū sunt o singurā națiune, de órá ce ocupă o singurā țerră, fórte bine determinată? Pe cósțele maritime alle Australiei se află colonie penale anglese: óre dēnsele potū fi numite acea-și națiune cu indigeni cel selbateci? Așa déro unitatea de teritoriū nu este unū elementū constitutivū allū naționalități.

Territoriulū constituă patriă, nu naționalitate. Déca naționalitatea s'arū subordina teritoriulū, atunci ea s'arū înstrăina prin luarea unū pasaportū, incătū căllētorulū arū îmbrățișa succesivamente naționalitatea țerrelorū, prin cari arū trece. Arabiū, împrăstiați in Egiptū, la Soloo, la Singapora, pe insulele de Comoro, Madagascarū, Malta, Socotra, Zanzibarū, India, și cari totuși conservă pretutinent calitatea lorū de Arabi, arū perde acéstă naționalitate, după teoria diplomațilorū și lessicografilorū. Arū trebui să metamorfosămū pe omū intr'unū zoofitū, pironitū in perpetuitate pe acella-și punctū din spațiū! Și totuși istoria și limbistica attestă, din contra, cumū-că globulū nostru a fostū teatrulū unorū ne-conținute migrațiuni. Éccē de ce noi vomū repeți in privința națiunilorū cea-ce spusese cu multa dreptate Schmalz: „natura nu are limite“ (1).

IV.

A mărini națiunea prin unitate de origine, nu este o definițiune mai bună decătū celle mai de susū. Déca s'arū admite acestū criterū, atunci amă găssi pré-puține națiuni in lume: câte-va caste indiane, câte-va triburi selbatece, Israeliți, Baschiū din Spania, și pôte Schipetariū; diecū: „pôte Schipetariū“, căci nu este încă sigurū déca ei sunt anticū Traci, și in ori-ce casū se cunnósee intr'inși unū óre-care amestecū cu Slavi și Greci.

Națiunea italiană arū inceta de a essiste, căci altă este originea poporațiunilorū piemontese, lombarde, ligure, venete și toscane, și altă este a Romanilorū, Neapolitanilorū, Romanolilorū, Sicilianilorū și Sardilorū (2). Totū așa Normandiū

(1) *Le droit des gens européen*, trad. par De Bohm, cap. IV. p. 137.

(1) *De Salles. Histoire générale des races humaines*, p. 119: „La répartition politique des nations est mobile comme les révolutions“.

(2) Ca probă despre eterogena origine a diferitelorū ramure alle unei națiuni pôte servi însă-și divergința in pronunțarea

din Franca nu sunt de același origine cu Provențali, cu Piccardii, cu Flandresii, cu Burgunzii. Națiunea engleză derivă din Celți, Pieti, Normani și Anglo-saxonii. Germania silesiană se datorează unei amestecături de Goți, Celți și Slavi. Locuitorii Prusiei sunt într-o mare parte de origine lituană, precum se atestă până astăzi prin însuși numele ei. Din Lituanii și Slavi s'a combinat națiunea polonă. Actuala populație a Spaniei se trage din anticii Iberii, din Goți și Mauri. Immigrațiunile cele forțate din timpul barbari, invasiunile, cuceririle și colonisările succesive au amalgamat într'atâta diverse popoare (1), încât unitatea de origine nu poate fi admisă nici ea ca un element constitutiv al națiunii.

(Va urma)

GIOVENALE VEGEZZI-RUSCALLA.

limbei naționale, căci, după cum dice *W. Edwards, Des caractères physiques des races humaines*, p. 101: „Le peuple qui aura changé de langue, transmettra en partie à ses descendants son accent et sa prononciation primitifs, et, quoique tout s'altère à la longue, nous ne voyons pas de raison pour qu'il ne subsiste pas de traces évidentes dans ce nouveau idiome pendant des siècles.“

(1) *Latham, The ethnology of Europe*, chap. 1, p. 9: „The displacements effected by the different european populations, one with another, have been enormous.“ — Cf. carta nr. 64 în *Dr. Spruner's Historisch-geographischer Hand-Atlas*.

PREGIUDEȚELE DESPRE CHININA.

Nu există medicamentul, care să nu fi fost la începutul descoperirii lui pre-lăudat, apoi pre-criticat, și în fine părăsit sau chiar proscris din materia medicală.

Acastă sorțe a omenilor mari au împărțit-o și aginții medicamentoși activi și utili: ca și omenilor celor mari, mai tuturor medicamentelor, căroră li s'a făcut înainte pre-multă panegirică, a trebuit să adăugăm mai târziu a li se face și procesul.

Unul din atari medicamente active și foarte utile este și Chinina.

Îndată după descoperire ea a fost administrată cu cea mare siguranță contra mai tuturor morbilor, și mai ales ca specific contra febrilor intermitente; nu trecu înse mult timp și, din cauza nedibăciei sau nesciinței unor medici superficiali, Chinina perdu totă încrederea publicului: ajunsese ca ori-cine să aibă temă de efectele ei, ca unele ce le credea a fi cu totul vătămătoare.

Consecința cea mai gravă, ce se atribuia Chininei, este Hydropisia.

Ori-ce sufferind de febră intermitentă, carele se arăta la doctor, îi impunea înainte de toate condițiunea, că numai Chinina să nu'i dea, căci Chinina, dicea ellu, umflă, face dropică.

Acestă pregiudeț a ramas înrădăcinat între popoare, chiar cu spriginul unor medici neconștienți, și până astăzi, cu totu progresul științei, se găsesc încă mulți în public, cari mai cred în periculoasele efecte ale Chininei.

Pentru stăpîrea unei asemenea erori, care nu poate a nu fi în dauna Hygienei private și publice, vom cita vr'o câte-va cazuri bine constatate, ca să probez într'un mod evident inocuitatea acestui alcaloid.

În anul 1865 fiindu capul allu divisiunii V din spitalul militar Philantropia, am avut ideea, prin analogie, de a încerca Chinina contra infecțiunii purulente.

Am tratat 12 cazuri cu toate fenomenele de pyohemia și de septicemia, și succesul a fost complet.

Am dat fie-cărui morbos câte 2 și progresiv câte 4 gramme de sulfat de Chinina pe zi, și am vădit că după 3 — 4 zile de un asemenea tratament toate fenomenele ataxo-dinamice se amelioră și chiaru despărea.

Succesul era mult mai sigur cându dedeam această doză de Chinina dela debutul morbului, adică cându pacientul prezenta următoarele prodrome: o tristăță sau o melancolie nespasă, o indiferință foarte mare pentru totu ce'lui înconjură, o mare prostrațiune; o colorațiune palidă, galbenicioasă a feței și a pellei, care este totu-d'o-dată de o sudore profuză și rece, și în fine totu cortegiul febril: fiori, febră, sete, inapetință și cefalalgia.

De atunci am urmat cu administrarea acestui alcaloid în doză mare (2—4 gramme pe zi) în toate cazurile de infecțiune purulentă și putredă, căci în intervalul de șapte ani am avut din nenorocire a trata 32 morboși de asemenea natură: în mai toate aceste cazuri efectul antiseptic allu Chininei a fost evident și fără ca să producă vre-unu rău.

Pe la 1869 am fost foarte măgulit cându am citit în ziarele medicale franceze același rezultat clinic, obținut de către d. Jules Guérin prin Chinina în doză mare.

Acest membru allu Academiei de Medicină din Paris a făcut ca savanta companie să susțină, mai în timp de doi ani, o viă discuțiune asupra acțiunii antiseptice a Chininei. Controversa înse neputându fi basată decât pe vr'o câte-va observațiuni clinice, și mai mult pe argumente ipotetice, n'a avut un rezultat practic. Ori-cum, faptul există, pe câtu timp s'a constatat și de alți medici și chirurși conștienți. Chinina, dată în doză mare și mai mult timp, combatte intoxicațiunea purulentă și putredă.

Acastă acțiune antiseptică s'a confirmat la 1870 de către Rinz, care constată prin microscop, că Chinina are o acțiune distructivă asupra globulelor albe ale sângelui.

Pe baza acestei acțiuni distructive asupra leucocitelor și în virtutea identității leucocitelor cu globulele pyoide, după Bilroth, suntem în dreptu de a explica acțiunea antiseptică a Chininei în distrugerea globulelor pyoide și oprirea mișcării lor amyboide; totu prin această acțiune distructivă putem explica asemenea și vinde-

care prin Chinina a leucocythemiei și a cachexiei palustre cu hypertrophia splinei.

Decă această acțiune distructivă asupra leucocitelor ar fi prelungită și mai continuă, ar pute rezulta o alterațiune a sângelui, care n-ar da până la un punct explicațiunea prețioasă a hydropisiei, consecutivă dozelor mari de Chinina. Din nenorocire nu este așa: faptele clinice nu confirmă această vedere ipotetică. Până astăzi nu s'a vădit o asemenea consecință de către nici un medic din aceia ce au dat și dau Chinina în doză mare. Nici Jules Guérin, nici cel-l'altu ce o administrează în doză de 3—4 gramme pe zi, nu citează vr'unu casu de hydropisie consecutivă acțiunii chininice. Asemenea nici eu n'am constatat, nici într'unul din cele 44 cazuri ce am tratat, vr'unu semn de hydropisie, deși, precum am spus, am dat-o în doze mari și repetate mai multe zile d'a-rîndul.

Prin urmare nu mai există nici o îndouă despre inocuitatea Chininei, și că nu numai ea nu produce hydropisie, ascită sau anasarca, deși că hydropisiele, observate la unii sufferinți de febră intermitentă, sunt rezultatul alterațiunii sanguine prin intoxicațiunea palustră, necombătută de Chinina.

Chinina ar pute să producă o hydropisie numai atunci cându n'ar fi în același timp și un sedativ puternic allu sistemului cardiac — vascular. Prin acțiunea sedativă circulațiunea favorizează diureza, spoliază sângele de o mare cantitate de ser, și prin urmare diminuând presiunea vasculară, nu numai că nu produce hydropisie, deși combatte chiaru pe cea existentă. Și în adevăr toți știu, că Chinina prin această acțiune sedativă vindecă hydropisiele consecutive febrilor intermitente netratate, ce se observă la copii, și mai ales prin populațiunile rurale, unde nu există nici medic nici medicamente.

Concluziune.

Chinina dată în doză mare și prelungită nu numai că nu produce hydropisie, deși vindecă și pe cele existente, precum vindecă ori-ce infecțiune a sângelui, fie miasmatică, fie putredă sau purulentă.

DR. PETRESCU.

PROSPECTULŪ

UNEI ESPOZIȚIUNI ARTISTICE.

Societatea Amicilor Bellelor-arte, care s'a constituit acum de curând, cu scopu de a răspândi gustul artelor în România, crede că nu s'ar pute începe activitatea sa într'un mod mai nemerit, decât invitându pre toți artiștii, pre toți amatorii de Belle-Arte și pre toți posesorii de obiecte artistice din România, ca să'i înlesnescă mișcările de a organiza o Esposițiune generală a tuturor producțiunilor artistice, câte se vor fi aflând adunate în țără la noi. Decă,

precum speră *Societatea*, va reuși să întocmească o asemenea Expozițiune, ea socotesce că va aduce publicului României, și pînă la ore-care punctul chiar și artelor în genere, un îndoit serviciu.

Pe de o parte această Expozițiune poate deveni o adevărată inventoriare a tuturor tesaurelor artistice, cari stau mai mult sîm mai puțin necunoscute și une-ori chiar cu totul neprețuite pe la posesorii orî. Prin Expozițiunea proiectată vom ști, câte și ce feluri de obiecte de artă conține țerra noastră; cum și prin ce mijl-luce ele au fost produse sîm adunate; cari au fost omenii ce și-au dobîndit mai mult merit, sîm lucrînd, sîm colectînd în cercul producțiunilor artistice.

Apoi încă publicul capitalei, vîdîndu intrunite opere alse și variate, mai multe de câte s'au putut aduna pînă acum la un loc în țerra la noi, își va pute mai bine da socotela de meritul relativ al obiectelor de artă în genere, și astu-fel își va forma un gust mai lăminat.

Nu mai puțin poate fi de folos o asemenea Expozițiune artiștilor și litteraților nostri naționali, decă într'insa se vor pute aduna tôte fragmentele remase din operele artistice ce s'au produs în trecut pe pămîntul României.

În fine, industria națională chiar poate să profite din acea Expozițiune, cîntîndu a și inspira formele și ornamentațiunile decorative din obiectele de artă, cari vor figura într'insa.

Privindu proiectata Expozițiune din aceste felurite puncte de vedere, Comitatul Societății, de o dată cu apelul ce adresează prin aceste rînduri la toți posesorii de obiecte artistice, crede de a sea datorî a schița ore-cum caracterul ce trebuie să aibă acea Expozițiune spre a satisface pe deplin tendințele multiple și avantajele practice, ce *Societatea* își propune a întruni în această primă Expozițiune, în care artele României vor fi prezentate sub tôte fazele ce ele au încercat în țerra noastră, și în tôte cercurile unde s'a exercitat influința lor bine-făcătoria.

În adevăr, fără d'a perde din vedere acelle trei mari divisiuni ale Bellelor-arte numite *plastice*, adică Pictura, Sculptura și Arhitectura, Comitatul socotesce că s'arî cadă ca aceste trei ramuri de Belle-arte să fiă prezentate sub un întreg aspect, astu-fel ca să pîta correspunde cellu puțin la trei scopuri diverse.

Mai înteu, producțiunile artistice, cari vor constitui Expozițiunea, trebuie alse printre opere de un merit necontestabil, cari pre cât se va pute să reprezinte perfecțiunea și frumosul în arte, astu-fel cum le înțelege astu-și lumea cultă, adică conform legilor estetice. Acesta s'arî pute numi punctul de vedere exclusiv *Artisticu*, ca unul ce n'are altu stimulent decăt idealul frumosului.

Alte opere c'unu merit relativ vor repre-

senta în Expozițiune starea artelor din trecut, mai alse în România; pentru densesle condițiunile de estetică sunt pînă la ore-care punctul subordonate epocelor, în cari au fost produse, astu-fel încăt adesea anticitatea va pute fi scusa imperfecțiunii artistice. Folosul întruniri unor asemenea producțiuni arî fi în reconstituirea istoriei artelor naționale, în dobîndire de noțiuni prețioase pentru artiștii de ori-ce natură, cari vor voi să se inspire de subiecte naționale. Acesta este punctul de vedere *Arheologicu*, sîm cum i s'a dîs în Expozițiuni de asemenea natură, făcute în Manchester, Viena, Paris, etc., punctul de vedere *Retrospectiv* al artelor.

În fine, nu trebuie să uităm că, spiritul practic fiindu una din principalele însușiri ale epocii moderne, ellu n'a putut lipsi d'a și căuta locul sîm în Belle-arte; în adevăr, pretutind astu-și în lumea cultă se simte o viuă tendință de a da industriei un caracter pre cât se va pute mai artistic. Ideia acesta, care în unele epoce fericite ale civilizațiunii a predominat în felurite ramuri industriale mai mult ca un instinct decăt ca o intențiune raționată, o putem constata totu în această și stare spontană și în poporul nostru. Nu este dera fără de interes să căutăm a alge din producțiunile populare pe acelle, cari învederează un puternic simțiment de artă. Totu de o dată, atăt aceste prețioase producțiuni ale industriei populare, cât și reproduceri de pe obiectele de artă antică sîm modernă, esecutate în țerra la noi, pot să dea, în felurite specii de industrie, forme și motive de ornamentațiune, cari arî ave cea mai fericită înrîrire assupra născîndei noastre industrie. Ne oprim la acestu ultim punct de vedere, care este acela pentru care s'a creat în tôte capitalele Europei Societăți și Musee ale *Artelor Industriale*.

Să ni fie ertat acum, după ce am spus în trăsuri generale cele trei tendințe ce vom da viitorii Expozițiunii, ca să intrăm în ore-cari amînunte assupra feluritelor producțiuni, cu cari s'arî pute completa Expozițiunea noastră artistică, astu-fel ca ea să correspundă la tôte câte *Societatea Amicilor Bellelor Arte* așteptă dela dînsa.

Vom urma într'acastă espunere divisiunea celor trei mari ramuri ale artelor plastice, intrîndu pentru fie-care în amînunte ce decurgu atăt din deosebitele proceduri artistice, cât și din varietatea productelor artei retrospective și din feluritele specii de industrie, pe cari s'a revîrsat în viuătorul simțiment al artei.

Incepîndu cu *Pictura*, pentru care, ossebitu de numeroasele monumente în cari ea figură ca decorațiune murală interioră și chiar esternă, s'au formatu priu țerrelor agîunse la unu grad înaintat de cultură atatea musee, colecțiuni și pinacotece, vom cuteța a arăta credința ce avem cum-că, decă toți particularii, cari la noi în țerra posedă câte unul sîm mai multe *tablouri de maestri*

renumiți, arî bine-voi să le intrunescă pentru câtu-va timp într'unu singuru localu, am pute atunci și noi să admirăm în țerra noastră o avută colecțiune de produceri artistice variate și prețioase; am pute să facem cunoscutu invetaților și amatorilor din străinătate opere remarcabile, cari stau aci înlăturate din cercul publicității artistice; am pute astu-fel să dobîndim și limuriri assupra acelor lucruri de merit, a căror autori și provenințe sunt îndoioase sîm necunoscute.

Pe lîngă tablourile maestrilor străini, cari arî trîit și au lucrat în alte țeri, arî fi foarte interesant să se pîta aduna în Expozițiunea artistică și atatea frumoase *portrete*, ce se găsesc în familii, și cari vedesc cum-că și în timpii trecutii mai mulți artiști de merit au vizitat țerra noastră și au lăsat într'insa opere, cari astu-și au pentru noi un îndoit merit, ca lucruri de artă și ca monumente iconografice și costumiere.

Și cîndu vorbim aci de *Pictură*, nu înțelegem numai pânzele și tabellele zugrăvite cu uleu, ci tôte producțiunile artei picturale în feluritele ei proceduri: *aquarellă*, *pastelluri*, *miniature*, *picture transparente pe sticlă*; apoi încă și *deseșnuri* cu creionul, cu cărbunele (fusin), și ori-ce alte proceduri, cari permitu artistului de a și manifesta talentul în opere însemnate și de bun gust.

Cele-ce s'a dîs pentru maestrii vechi renumiți, cari au lucrat în străinătate sîm la noi în țerra, se aplică fără îndouelă și artiștilor contimpurani; căci *Societatea* arî fi fericită să pîta întruni în Expozițiunea ei producțiunile trecutului și ale străinătății cu cele ce represintă starea actuală a dezvoltării artistice la noi. De acela cu totu din-adinsul ea invită pe artiștii români și pe cei străini cari locuesc în România, ca să vină să se asocieze la opera sea, făcîndu să figureze în acea Expozițiune cele mai alse ale lor producțiuni. Din parte'i, *Societatea*, conform obligațiunilor ce i impun Statutele ei, se va sili să înlesnescă vînderea acelor tablouri vechi sîm moderne, cari sunt destinate pentru acestu sfîșit.

Ca arte accessorii pe lîngă Pictură, Expozițiunea arî trebui să conțină și producțiunile de merit eminente ale *gravurii*, fie pe oțellu și pe aramă (*chalcografia*), fie cu apă tare (*aqua forte*), fie pe lemn (*xylografia*), cari s'arî afla pe la amatori; în fine și *fotografia* perfecționată și arî afla unu locu, cîndu producțiunile ei și subiectele represîntate i-arî da unu caracter adevăratu artisticu, sîm cellu puțin unu interesu monumental și arheologicu.

Decă inse, remîndu totu în cercul artei picturale și alu aplicațiunilor ei, vom cerceta prin ce felu de producțiuni am pute să culegem materiale pentru istoricul acestei arte în România, adică decă vom arunca privirile noastre assupra artei retrospective, vom recunosce mai înteu, câtu de importantu lucru arî fi și pentru

annalele artelor în țerră la noi, și în genere pentru știința arheologiei, ca să putem întruni într'o Esposițiune multe din acele străvechi *icône* de stil bizantin, cari se vedu prin unele antice bisserici și chiaru pe la particulari, represintându cu o artă imperfectă, d'érú archaică, séu numai figurî de sânti, séu chiaru și scene din istoria religioasă și din legendele locale. Nu mai puțin însemnată arú fi o avută colecțiune de decopiarî fidele de pre *portretele murale*, cari în vechile bisserici represintă pre domni țerrei și pre alte personaje etitoricesci: într'ensa amú avé o interessantă iconografia a Românilor illuștri din trecut; într'ensa arú gási și pictorul, și sculptorul, și artistul dramaticu, și litteratorul, și chiaru e-ruditul, elementele necesari spre a re'nvia trecutulu nostru cu adevératul séu caracteru. Invitămú d'érú pe tóte acele persóne care posedú assemeni decopiarî, ca să bine-voiască a le face să figureze în proiectata Esposițiune; invitămú și pe artiști a lucra în minutele lor de studie, la acea desmorméntare a vechilor datine.

În secolul trecut, și mai allesú în părțile orientale ale Europei, arta picturii a fostú întrebuințată cu o mare maestria la ornamentațiun de totu felulu. Dintre multele produțiuni, în cari răbdătorii zugravî din trecutú și-au dezvoltatú ingeniosul lor talentu, și cari produțiuni în mare parte sunt acumú perdute, aflămú încă pe ici și collea *cărți vechi scrise de mână*, alle cărora pagine sunt illuștrate cu fine picture, represintându séu scene cu personaje, séu ornamente capricioșe și originale, séu numai littere împodobite cu arabesce grațioșe și viu colorate. Acele cărți conținú, în mare parte și pentru mulți secol, istoria picturii în Orientu, și prin urmare și la noi: elle sunt prețioșe pentru archeologu, d'érú elle potú inspira și pe artistul, care scie a discerne ideia genială și armonia coloritului printre imperfecțiunile plastice și lipsa de cunnoscințe practice.

Vomú adăoga, pe lóngă aceste cărți manuscrise, o altă ramură bibliografică, care nu este fără de interesu în studiul retrospectiv allu artelor; acésta este incercările de *gravură pe lemn*, despre care ni dau esemple unele din cele mai vechi cărți tipărite în România și în cari gásiimú pagine séu littere ornamentale infățisându lucrări xilografice informe, d'érú interesante pentru istoria artei la noi în țerră; assemenea cărți bissericesci s'au produsú în România încă de sub Négoiá Bassarabú și mai sunt specimine curioșe din timpii lui Mateia-vodă, ai Cantemiresilor, ai lui Constantin Brâncovenu și ai altorú Domni.

Intr'o legătură și mai strinsă cu practicele industriale, gásiimú în trecutú pictura figurându pe lucrările de *mosaică*. Anticitatea classică și timpurile bizantine ni-au lăssatú monumente importante de acésta frumósă artă industrială, care s'a păstratú p'ene și ađi, mai allesú în Italia, luându la diferite epoce caractere diverse. Lucrări artistice de mosaică, fie de pétră, fie de lemn, fie

chiaru și incrustațiun cu metallu, și-au locul lorú atâtú într'o Esposițiune a artelor retrospectiv, câtú și printre produțiuni artelor industriale.

Totú assemenea putemú dice și despre picturele pe *faenză* (farfuria), pe *porcellan*; totú assemenea pentru picturele pe *smalt*, pentru incrustațiunile negre pe metallu ce se dicu *niello*; pentru apele ce se dau oțellului sub numele de *damaschinare*, etc. Au fostú epoche în istoria artelor, cândú maestrî insemnați nu s'au sfiitú a attinge cu penellul și cu daltita lor materie ce aveau a trece prin captorul ollarului séu sub fóllele faurului. Produțiuni eșite din assemenea mână au adesea un meritú remarcabilu, și nu este fără interesu, nici pentru artistu nici pentru publicul cultivatú, de a admira talentul și bunul gustu chiaru în unele unelte casnice, farfurii, vase, arme, etc., pe cari le-au fabricatú ómenî cu adevératú simțiméntu artisticu.

Unú pasú încă să facemú și mai departe de procedările curatú artistice, și vomú întelni pe ulimele confinie ale artelor maestria *broderiei*, a *țesăturii*, cărora inse nu le putemú contesta unorí caracterul de lucrări quasi-artistice. În vechime, femeiele și chiaru bresle de meseriași forte îndemânatoci țeseau și cosseau pentru lussul casnicu allu avuților, d'érú mai cu sémă pentru mobilierul și vestmintele bissericii, stoffe felurite, în cari și dessemnul și coloritul giucau un roll insemnatú; assemenea obiecte sunt pretutindeni specimeni de artă antică; în țerră la noi elle nu lipsescú și sunt de un mare interesu, căci denotéză gradul de cultură artistică a epocelor în cari au fostú produse.

Mai importante inse în acésta ramură sunt *țesăturile* și *cussăturile*, pe cari le essecută cu un talentu remarcabilu p'ene în ziua de ađi *țer-rancele române*, fără de a avé alte modele în maestrețele lorú ornamentațiun și în armonioșele lorú combinări de culori, decâtú usul tradiționalu și simțiméntulu lorú artisticu. Acestú instinctu allu frumosulu merită de a fi observatú cu atențiune la femeiele române, căci dintre tóte popórele europene putemú dice că nici unulu nu 'lú posedă în așa grad de perfecțiune. Noi, cari din copilăria sunteurú deprinși a vedé tóte acele ornamente, pe cari le combină cu o nepăsătoriă iubire țer-rancele pe vestmintele și pe asternaturile lorú, n'amú pututú să le dămú p'ene acumú unú așa mare prețu, și a trebuitú ca artistii străini să recunnóscă mai anteu la Române o applicare artistică, pe care n'au întâlni'o ațurea. Constatându inse acumú la rōndulu nostru acestú faptu interesantú, nu trebuie să neglegemú de a aduna acelle floricele artistice de pe lucrările unde le séménă cu profusiune maestrețele nóstre cāmpene, și să ne silimú de a alcătui cu dēsele unú museu ornamentalú, care póte fi de cellu mai mare folosú pentru industria națională și chiaru pentru cea străină.

Fără de a crede că amú prefiratú aci tóte speciele de obiecte, în cari arta *Picturii* se póte manifesta sub unú caracteru ori câtú de puținú artisticu, ne mărginimú întru acésta nomenclatură, în care nu s'a pututú păstra cu o rigurosă strictețá nici rangul de importanță ce 'lú ocupă în Belle-Arte fie-care din aceste specie, nici o distincțiune sistematică între Bellele-Arte propriu dice, artele retrospective și între cele industriale.

Totú aceste inconveniente le vomú întelni și în enumerarea obiectelor de *Sculptură*, ce arú poté să figureze în Esposițiunea proiectată și pe cari le vomú însemna acumú în prescurtare.

Produțiuni ale capitale ale artei sculpturale consistă, precumú se scie, în *grupe*, *statue* și *anaglypte* (bas-reliefs), cōplite în pétră séu turnate în metallu. Amú dori neapératú, ca Esposițiunea să póta conține produțiuni de unú meritú eminente, atâtú d'alle maestrilor din trecutú, câtú și alle unorú artiști pământeni; d'érú inse ne îndouimú tare ca să se póta affla în țerră la noi capete d'operă vechi de sculptură, precumú scimú că și numérulu maestrilor sculptori este redusú la cea mai simplă espressione. Mărginindu-ni d'érú pretențiunile într'unú cercu mai modestu, credemú că s'arú poté aduna ce-va *fragmente*, *bustură*, *statuette*, *anaglypte* mai mici, sculptate în *marmoră* séu în *alte petre*; s'arú poté mai allesú infățisa prețioșe colecțiun de *camee* și *petre tari gravate*, cari în vulgú portú numele de *antice*; s'arú poté întruni și ce-va *sculpture* fine pe *osú*, pe *inorocú* (rinoceros), pe *ivoriu* (fildis), pe *lemn* prețioșe. În acésta din urmă categoria arú încăpé atâtú produțiuni unei arte perfecționate, câtú și interesante specimeni de acea săpătură forte fină, d'érú nu perfectă, pe care o practică călugerii prin cele mai multe mōnăstiri ortodosse din Orientu. Apoi încă este și *sculptura ornamentală în pétră și în lemn*, despre care mobiliările bissericesci, și chiaru și cele casnice, arú poté să presinte interesante esemple.

(Finea va urma)

INSERȚIUNE.

MULȚĂMIRE PUBLICĂ.

Sub-semnatulú, care amú sufferitú de ochi în timpú de șesse ani, în cele din urmă agiunsessemú cu desevēșire a nu mai vedé, dādu-mi D-deu gāndu bunú d'a intra în cură cu d. Dr. V. I. Vlădescu, după operația făcută amú dobēnditú, în timpú de o lună numai, scumpele vederi de cari eramú lipsitú.

De aceia mă credú d'etorú astă-đi a mulțami prin publicitate d-lui dr. V. I. Vlădescu pentru știința, cu care mi-a redatú vederile, fericindú țerra care în fine agiunse a avé în sēnul ei unú doctore speciale în oculistică ca d. Vlădescu, fericindú în parte și pe pacienții, cari acumú nu mai sunt siliți a se mai duce prin streinētate cu enorme cheltueli pentru a se căuta de una din cele mai delicate maladii — maladia de ochi.

Gr. RĂDUCANU TOCILESCU.

ERRATUM.

În nr. 134, pagina I, colónna 2, rōndul 5, în locú de 445 ani, să se citescă: 425 ani.

COLUMNA LUI TRAIANU

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ, LITTERARIĂ ȘI INDUSTRIALĂ.

Esse o dată pe săptămână, Duminică, în format 4 mare, cuprindând o îndoită materie de câtă ori-care altă revistă română și numai scrieri originale, fără nici o traducere : istorie, științe economice, drept, medicină, științe naturale, poezie, bibliografie, literatură populară, etc.

PREȚUL ABONAMENTULUI ESTE NUMAI :

Pentru capitală : 20 lei noi. — Pentru districte : 30 lei noi. — Pentru străinătate : 40 lei noi sau 20 florini.

Acei domni, cari vor bine-voi a ni face 5 abonați, vor primi pe d'asupra un abonament gratis.

Abonamentul este numai pe an, începând totu-d-a-una dela 1 genariu.

La redacțiunea revistei se poate găsi o colecțiune completă pe anii 1870—71, anume 110 colțe, cu prețul numai de 40 lei noi.

Redacțiunea și administrațiunea se află în București, Suburbii Batiștea, Strada Dionisiu, Nr. 9.

Abonamentele în capitală se pot face de asemenea în Passagiul la Imprimeria Curtii, de unde se vor libera totu-d'o-dată cuitanțe de primirea banilor.

ANNUNȚURILE : 25 BANİ RONDULU DE 30 LITTERE

CĂILE FERRATE ROMÂNE

Mersul trenurilor pe timpul lucrărilor de reconstrucțiune pe întreaga liniă.

VALABILU DE LA 8 (20) APRILE 1872.

LINIA BUCURESCI-BRAILA				LINIA BRAILA-BUCURESCI				LINIA BARBOSI-TECUCI				LINIA TECUCI-BARBOSI			
MERSULU QUOTIDIANU								MERSULU QUOTIDIANU							
STATIUNI	Distanțe în kilometri de la București	Tren nr. 1.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Braila	Tren nr. 2.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Barboși	Tren nr. 3.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Tecuci	Tren nr. 4.	
		de persoane cu luare de mesagerii				de persoane cu luare de mesagerii				de mărfuri cu transport de persoane				de mărfuri cu transport de persoane	
		SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE
Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.
București		dimin.	11 20	Braila		dimin.	5 00	Barboși		dimin.	6 —	Tecuci		séra	5 —
Chitila	10	11 42	11 44	Mufțiu	22	5 48	5 51	Sebești	13	6 33	6 38	Ivești	18	5 45	5 55
Buțea	18	12 01	12 06	Janca	39	9 29	6 37	Prevală	30	7 20	7 26	Prevală	41	6 52	6 58
Perișu	30	12 34	12 39	Făurei	60	7 19	7 24	Ivești	53	8 23	8 33	Șerbești	58	7 40	7 45
Crivina	40	1 00	1 10	Cilibia	80	8 09	8 14	Tecuci	71	9 18	dimin.	Barboși	71	8 18	séra
Ploesci Restaur.	60	1 53	2 05	Buzeu. Restaur.	99	8 58	9 20	LINIA ADGIUD-ROMAN							
Vallea Călugăr.	69	2 29	2 31	Monteoru	110	—	—	Mersul tren. nr. 5 și 6 între Adgiud-Roman și vice-versa nu va avea loc în toate zilele, ci numai Mercuria și Duminica							
Albesci	77	2 45	2 50	Ulmeni	115	9 54	9 58	LINIA ROMAN-ADGIUD							
Mizilă	93	3 26	3 35	Mizilă	135	10 40	10 50	STATIUNI	de la Adj.	Tren nr. 5.	STATIUNI	de la Rom.	Tren nr. 6.		
Ulmeni	113	4 18	4 22	Albesci	152	11 26	11 31			de persoane			de persoane		
Monteoru	118	—	—	Vallea Călugăr.	160	11 45	11 47	Adgiud		séra	5 00	Roman		dimin.	4 00
Buzeu. Restaur.	129	4 56	5 18	Ploesci. Restaur.	169	12 11	12 33	Sascut	14	5 31	5 40	Galbeni	23	5 00	5 05
Cilibia	148	6 2	6 07	Crivina	188	1 06	1 16	Raciaciuni	31	6 25	6 35	Bacău	44	5 57	6 10
Făurei	169	6 52	7 57	Perișu	198	1 37	1 52	Valea Sécă	48	7 20	7 23	Valea Sécă	55	6 37	6 40
Janca	189	7 39	7 47	Buțea	211	2 10	2 15	Bacău	59	7 50	8 05	Raciaciuni	72	7 25	7 35
Mufțiu	207	8 25	8 28	Chitila	219	2 32	2 36	Galbeni	80	8 57	9 00	Sascut	89	8 20	8 23
Braila	228	9 16	séra	București	228	3 00	d. ameză	Roman	103	10 00	séra	Adgiud	103	9 —	dimin.

DIN SCRIERILE D-LUI B. P. HASDEU

se mai află de vânzare la administrațiunea revistei

COLUMNA LUI TRAIANU :

Istoria toleranței religioase în România : protestanți, catolici, mahometani, lipoveni și evrei. Edițiunea II. Prețul 2 lei noi.

Răzvană-voda; dramă istorică în 5 acte în versuri. Edițiunea III. Prețul 3 lei noi.

Trei Evrei : Shylock, Gobseck și Moise; studii litterariu. Prețul 1 leu nou.

Talmudul, ca profesiunea de credință a poporului israelit; studiu filosofic. Prețul 1 leu nou.

Industria națională față cu principiul concurenței; studiu politico-economic. Prețul 1 leu nou.

Cine le ia d'o-dată, prețul total este : 6 lei noi, eră pentru Transilvania 3 florini.

Numai vr'o câte-va au mai ramas din edițiunea I :

ION-VODA CELLU CUMPLITU,

cu un portret și 10 gravure, aproape 300 pagini. Prețul : 7 lei noi, eră pentru Transilvania 3 1/2 florini.

A eșit de sub presă și se află de vânzare la Typografia din Passagiul și la toate Librăriile :



MONOPOLULU VÂNDEREI TUTUNURILORU

ȘI

REGLEMENTU DE APPLICATIUNE

ALLU LEGEI PENTRU

MONOPOLULU VÂNDĂRII TUTUNURILORU.

Form. 12° cuprindând 64 PAGINE.—Preciul unui esemplar 84 bani.